

## **Verslag Toegankelijk Stemmen 29-10-2025**

### **Aanleiding**

Toegankelijk stemmen is geen vanzelfsprekendheid. Het lijkt zo gemakkelijk: men gaat naar een stembureau, sluit aan in de rij, overhandigt een identiteitsbewijs en de stempas, kleurt een bolletje rood, deponeert het stembiljet in de daarvoor bestemde container en verlaat het stembureau. Toch is dit voor een deel van de inwoners van de gemeente Eersel niet zo eenvoudig als het lijkt. Dit kan komen vanwege een fysieke, psychische, verstandelijke of neuro-diverse beperking.

Naar aanleiding van een verzoek van het projectteam Verkiezingen om de toegankelijkheid van verschillende stemlokalen in de gemeente Eersel te toetsen, zijn twee medewerkers van de gemeente Eersel, werkzaam op het terrein van inclusie, samen met een aantal ervaringsdeskundigen stembureaus gaan toetsen.

Vooraf is een checklist gemaakt om te bepalen op welke onderdelen getoetst zou worden. Dit is gedaan aan de hand van verschillende documenten van de Kiesraad. Zie de bijlage voor de definitieve checklist. De opgestelde checklist was vooral gericht op fysieke beperkingen, maar daar zijn later nog extra toevoegingen aan gedaan, zoals voor neuro-diverse of verstandelijke beperkingen.

De stembureaus zijn willekeurig geselecteerd. In Eersel hebben we gekozen voor de Muzenval, als een van de centrale stembureaus. Daarnaast kozen we voor twee stembureaus in de andere kernen, zodat ook deze bekeken konden worden. Vessem is specifiek gekozen omdat deze wat verder weg van Eersel dorp ligt. Bij een volgende toetsing zouden we een van bovenstaande stembureaus opnieuw toetsen, evenals twee anderen.

### **Samenstelling toetsers**

Om een gemêleerde groep te krijgen is het Platform voor Mensen met een Beperking (PMB) gevraagd om de oproep voor toetsers uit te zetten. Hierop volgden verschillende aanmeldingen van inwoners met diverse aandoeningen. Uiteindelijk bestond de groep uit:

- Een inwoner met MS, zittende in een rolstoel en heel behendig in haar mogelijkheden;
- Een inwoner met macula degeneratie die een rollator als hulpmiddel heeft;
- Een inwoner met diverse aandoeningen die gebruik maakt van een elektrische rolstoel

Daarnaast is Lotte de Bitter zelf ervaringsdeskundige vanwege haar visuele beperking.

### **Evaluatie stembureaus**

De stembureaus zijn dus aan de hand van de checklist geëvalueerd. De checklisten zijn toegevoegd als bijlage. In dit verslag zal een samenvatting gegeven worden van de meest opvallende bevindingen delen.

#### **De Muzenval – Eersel**

Wat gelijk opvalt bij de Muzenval is de goede bewegwijzering. Bij binnenkomst is er een vergrote versie van de kandidatenlijst opgehangen, alleen hangt deze te hoog voor mensen in een rolstoel (zie aanbevelingen). De gang naar de ingerichte stembureaus is smal en daardoor krap. In- en uitgaande bezoekers passeren elkaar, maar wanneer men in een rolstoel, met rollator of kinderwagen komt is er weinig ruimte voor doorgang. In het stembureau staan geen stoelen klaar voor stemmers om te zitten terwijl ze wachten. Dit staat wel genoemd als advies voor toegankelijk stemmen: minimaal 5 stoelen waarvan 1 met armleuning.

Er waren twee stembureaus in één ruimte ingericht, wat het benauwd en krap maakte en zorgde voor extra prikkels, dit werd door meerdere bezoekers zo ervaren. De vrijwilligers bij het stembureau waren goed op de hoogte van welke hulp ze mogen verlenen aan stemmers met een fysieke beperking. Dit kan niet voor stemmers met een verstandelijke beperking, maar dat zijn landelijke richtlijnen. In het stemhokje was een verlaagde tafel, een loep en verlichting aanwezig. De stembus stond relatief hoog, waardoor mensen in een rolstoel het biljet niet zelf in de bus konden deponeren.

Veel bezoekers en de vrijwilligers waren vriendelijk en behulpzaam, wat een positieve sfeer gaf.

Aandachtspunt: is het misschien bij toekomstige verkiezingen mogelijk deze in de theaterzaal te doen? Dit is een veel ruimere opzet

#### **De Smis – Duizel**

Net als in de Muzenval was ook hier de bewegwijzering erg goed met de vlaggen en borden. Helaas is de Smis niet goed toegankelijk voor mensen in een rolstoel of rollator. De deur is niet zelfstandig open te doen en de drempel van de deur is te hoog. Er was geen rijplaat o.i.d. neergelegd. Later hoorden we wel dat er een andere ingang voor mindervaliden was, maar dat werd ons pas verteld toen we binnen waren. De alternatieve doorgang zorgde echter voor meer problemen: de deur heeft een breedte van 70 cm, wat alleen

passend is voor smalle rolstoelen en/of rollators. Er werd ons door meerdere bezoekers aangegeven dat dit vaker een probleem is.

Er is een gehandicaptenparkeerplaats, alleen deze ligt relatief ver van de ingang (waarschijnlijk meer gericht op de kerk dan op De Smis. Evenals De Muzenval kent ook De Smis een hele krappe doorgang voor in- en uitgaande stemmers. Deze deur kon niet breder gemaakt worden. Het stemlokaal zelf was relatief best groot. Er stonden stoelen opgestapeld, maar een tip is om deze neer te zetten voor stemmers die slechter ter been zijn.

De faciliteiten in het stembureau kwamen grotendeels overeen met die in de Muzenval. Een van de richtlijnen is wel om 1.20 meter vrije ruimte voor het stemhokje te hebben, dit was er wel maar erg krap en bij een plek stond de stembus ervoor. Ook in De Smis was een vergrote kandidatenlijst opgehangen, alleen weer te hoog voor mensen in een rolstoel. Wat wel positief was voor rolstoelgebruikers is dat er een lagere kliko stond waar de stembiljetten in gedeponeerd konden worden, zodat mensen er zelf beter bij kunnen. De loep op de stemtafel zou wat prominenter in beeld hebben gemogen. In tegenstelling tot de Muzenval stond hier geen extra vrijwilliger in een geel hesje, maar een tip is om een extra persoon bij de deur neer te zetten voor weg te wijzen en eventueel de deur open te houden.

### **D'n Boogerd – Vessem**

Wederom was het stemlokaal ingericht in een gemeenschapshuis in het midden van het dorp. De bewegwijzering was goed aangegeven met pijlen en vlaggen en ook was de weg naar binnen goed toegankelijk en vrij van obstakels. De toegewezen gehandicaptenparkeerplaats was te smal om goed de auto uit te kunnen komen. De deur kon zelfstandig worden geopend met een druk op de knop, wat de toegankelijkheid van het gebouw alleen maar bevordert.

In het stemlokaal was alles gelijkvloers, dus geen sprake van een lift of hellingsbaan. De breedte van de deur binnen was ook breed genoeg om daar met een rolstoel, rollator, o.i.d. doorheen te kunnen. Er stonden stoelen in het stemlokaal, maar deze waren opgestapeld. Er was genoeg ruimte om ze neer te zetten, dus dit raden we dan ook aan. Qua richtlijnen voor de faciliteiten voor stemmers met een fysieke beperking voldeed dit stemlokaal. Echter was er wel wat krapte met de plaatsing van de stembus. Ondanks dat er een ruime opzet was kon een rolstoelgebruiker recht voor de stembus komen, maar het was wel krap. Daarnaast stond een van de stembussen voor een stemtafel, waardoor er geen 1.20 meter vrije ruimte was (wel een richtlijn). De vergrote kandidatenlijst was aanwezig en hing iets lager dan op andere plaatsen, maar eigenlijk nog steeds te hoog voor rolstoelgebruikers. Blijkbaar zijn er stembussen van verschillende hoogtes, maar in dit stemlokaal stond een lage stembus waardoor rolstoelgebruikers hun stembiljet zelfstandig in de bus kunnen doen.

Over het algemeen was het een ruim opgezette ruimte en waren alle faciliteiten aanwezig. Daarnaast waren de vrijwilligers goed op de hoogte van de manieren waarop ze hulp konden bieden. Er was, naast een loep, zelfs een leesbril aanwezig. De enige aandachtspunten hier waren de gehandicaptenparkeerplaats en de plaatsing van de stembussen ten opzichte van de stemtafels en de positie van de vrijwilligers, misschien nadenken oer andere opstelling?

### **Conclusies**

Al met al was het heel erg leuk om op deze manier met de verkiezingen en toegankelijkheid bezig te houden. Het viel ons wel op dat, nu we er echt bewust mee bezig waren, sommige stemlokalen minder toegankelijk zijn. Dit zit vooral in de toegankelijkheid van het gebouw zelf en/of de locatie van de gehandicaptenparkeerplaats. Wat bij alle stemlocaties opviel is dat de vergrote stembiljetten te hoog hingen om leesbaar te zijn. Een ander aspect dat opviel was dat er bij geen van de stemlokalen stoelen klaarstonden (of ze waren opgestapeld), terwijl er in alle lokalen voldoende ruimte voor was.

Onze complimenten voor de vrijwilligers van de stembureaus. Ze waren heel goed op de hoogte met de mogelijkheden die ze konden bieden voor stemmers met een fysieke beperking en boden deze ook waar nodig.

Sommige stembureaus waren in opzet een beetje krap, zoals de in- en uitgang bij de Muzenval waar bezoekers door een krappe gang liepen en deze moeilijk te passeren was als je met een hulpmiddel of kinderwagen bent. Qua opstelling was het ook niet overal optimaal, zoals in Vessem, waar de positie van de stembussen ongunstig was ten opzichte van de stemtafels en de tafels van de vrijwilligers.

Qua bereikbaarheid en werking van liften en/of trappen was op geen enkele stemlocatie sprake – alles was overal gelijkvloers. De toegang naar het stembureau in Duizel kan echter wel een hellingsbaan gebruiken, omdat de drempel net te hoog is voor rolstoelgebruikers.

Voor de gemeenteraad verkiezingen in maart 2026 zijn dit perfecte stemlokalen, alleen in de Muzenval is het handig als er een andere, grotere ruimte wordt gebruikt, omdat het nu qua doorgang te krap is. Wij denken ook dat de hier onder genoemde aanbevelingen relatief makkelijk te verwezenlijken zouden moeten zijn, waardoor er bij de volgende verkiezingen nog meer inwoners zelfstandig kunnen stemmen. Stemmen is een recht waar zoveel mogelijk mensen autonoom en zelfstandig gebruik van zouden moeten

kunnen maken. Hoe mooi is het als wij, als gemeente Eersel, dit kunnen stimuleren en toegankelijker kunnen maken.

## **Aanbevelingen**

Hieronder een aantal aanbevelingen:

- Een centraal stembureau inrichten wat volledig voldoet aan alle toegankelijkheidswensen voor personen met een beperking. Rolstoeltoegankelijk, prikkelarme momenten, een waterbak voor geleidehonden, mogelijk in de toekomst een stem mal, etc.;
- Bij dit stembureau twee momenten plannen waarop er gestemd kan worden door inwoners die (snel) overprikkeld zijn. Dit kan worden gedaan door het ophangen van doeken, verminderen van omgevingsgeluid, dimmen van lichten, enzovoort.
- Op voorhand een mailing uitsturen naar alle stemgerechtigden met informatie hierover. Nu staat dit wel op de kandidatenlijst en is het online op te zoeken, maar het is wenselijk dat er vanuit de gemeente gecommuniceerd wordt hierover. Vervolgens is het aan de inwoner zelf of diegene de keus maakt naar een aangepast stembureau te gaan.
- Bij stembureaus twee versies van de vergrote kandidatenlijst ophangen: een op ooghoogte voor valide personen en een wat lager zodat ook mensen in een rolstoel of kleinere mensen deze kunnen lezen.
- Muzenval; voor een goede doorstroom zou 1 ingang en 1 uitgang beter werken;
- Stoelen voor wachtenden: In de Muzenval stonden helemaal geen stoelen klaar, op de andere locaties wel maar opgestapeld. Er was genoeg ruimte beschikbaar om deze neer te zetten;
- De Smis: het leggen van een loopplank waardoor de drempel toegankelijker is en het open zetten van de deur, zodat men die niet zelf hoeft open te houden. Ook bij de alternatieve deur het extra deel openen.
- Het papier waarop de mogelijke beschikbaarheid van een tolk stond was niet overal even goed zichtbaar. Dit zou bij de ingang of bij de kandidatenlijst kunnen worden opgehangen. Mocht er eventueel een mail op voorhand uitgaan met informatie voor stemmen met een beperking, dan kan dit daar ook in worden meegenomen.